

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı : 23830
Tarih : 16.02.2023

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifim gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Ömer Faruk GERGERLIOĞLU
Kocaeli Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Kadın Erkek Fırsat Eşitliği
	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler
Esas Komisyon	Adalet
Tarih: 17 Şubat 2023	Esas No: 2/4943

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LİGİ
16 Şubat 2023
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
16 Şubat 2023
No: 1171021

GEREKÇE

Çağdaş ceza infaz sistemi temel olarak, hükümlülerin sosyalleşmesini teşvik etme, yeniden suç işlemelerini engelleyici etkenleri güçlendirme, üretken, kanunlara ve toplumsal kurallara saygılı ve sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumlarını kolaylaştırma, böylelikle cezanın genel ve özel önleme etkisinin oluşmasını sağlama ve toplumu suça karşı korumayı amaçlamaktadır.

5275 sayılı kanun yürürlüğe girdikten sonra 27 yılda 46 kez değişikliğe uğraması ceza ve güvenlik tedbirlerinin uygulanmasında çok ciddi sorunlar olduğunu ortaya koymaktadır. Günümüzde yaşanan sorunlar dikkate alındığında 5275 sayılı kanunun hükümlüleri doğrudan ilgilendiren ve değiştirilmesi önerilen maddeleri bulunmaktadır.

5275 sayılı kanunun yaratmış olduğu pek çok sıkıntı bulunmaktadır. Bu sıkıntıların günümüzde en büyüklerinden birisi de mahpusların ölüm döşeğindeki yakınlarının yanında olamayıp tedavilerine destek olamamalarıdır. OHAL Dönemi ve sonrasında pek çok çocuk bu sebeple anne ya da baba hasretiyle gözlerini yummak zorunda kalmıştır. Ahmet Burhan Ataç ve Selman Çalışkan adında çocuklar babalarının hasretiyle gözlerini yummuşlardır. Hakan Dağdeviren isimli bir çocuk da hem annesi hem de babası yanında olmadan uzun süre Lösemi hastalığına karşı mücadele vermiştir. Yine şu anda da Yusuf Kerim Sayın annesine Yakup Ali Çetin de babasına hasret hastalıklarla mücadele etmektedir.

Aslında bu soruna mevcut iktidar uzak değildir. Hatta 2021 tarihinde TBMM Başkanlığına sunulan Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin 6. Maddesinde yer alan anne ve babanın cezaevinde olması yahut da ölmesi durumunda çocuğun üstün yararının göz önünde tutulmasını esas alan değişiklik teklifi bu iktidar tarafından verilmiştir. Ancak ne yazık ki yasalaştırılmamıştır. Bu hükmün tekrar gözden geçirilerek, 18 yaşına kadar tüm çocukların ailelerini kapsayacak şekilde genişletilmesi ve terör suçlularının ayrımcılığa uğramasına mahal vermeksizin tekrar gündeme alınması uygun olacaktır. Adli mahpuslarla siyasi mahpusların arasında ayırım yapılması kabul edilemez. Bu durum Anayasa'daki eşitlik ilkesi ile bağdaşmamaktadır. Unutulmamalıdır ki bu eşitsizlik sadece mahpusu değil mahpusla beraber 1. derece yakınına da cezalandırmaktır.

Bu konuda sadece Türkiye Anayasası değil tarafı olduğumuz pek çok ulusal ve uluslararası hukuk literatürüne bakıldığında bu değişikliğin zaruri olduğu görülecektir. Bazı metinlerde konu şu şekilde işlenmiştir:

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, Madde 16, 25/2: “16.Aile, toplumun, doğal ve temel unsurudur, toplum ve devlet tarafından korunur. 25/2.Anaların ve çocukların özel bakım ve yardım görme hakları vardır.”

Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, Madde 24: “1. Her çocuk, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet ya da doğum bakımından hiçbir ayırım gözetilmeksizin, reşit olmayan kişi statüsünün gerektirdiği koruma tedbirlerinin ailesi, toplumu ya da devleti tarafından alınması hakkına sahiptir.”

Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşme, Madde 10: “1. Toplumun doğal ve temel bir birimi olan aileye, özellikle kuruluşu sırasında ve bakmakla yükümlü oldukları çocukların bakım ve eğitim sorumluluğu devam ettiği dönemde, mümkün olan en geniş ölçüde koruma ve yardım sağlanır.”

Çocuk Hakları Sözleşmesi, Madde 2, 3, 9, 24: “2. Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının, yasal vasilerinin veya ailesinin öteki üyelerinin durumları, faaliyetleri, açıklanan düşünceleri veya inançları nedeniyle her türlü ayırıma veya cezaya tâbi tutulmasına karşı etkili biçimde korunması için gerekli tüm uygun önlemleri alırlar.” 3.1. Kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun yararı temel düşüncedir. 3.2. Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının, vasilerinin ya da kendisinden hukuken sorumlu olan diğer kişilerin hak ve ödevlerini de göz önünde tutarak, esenliği için gerekli bakım ve korumayı sağlamayı üstlenirler ve bu amaçla tüm uygun yasal ve idari önlemleri alırlar. 9.3. Taraf Devletler, ana-babasından veya bunlardan birinden ayrılmasına karar verilen çocuğun, kendi yüksek yararına aykırı olmadıkça, ana babanın ikisiyle de düzenli bir biçimde kişisel ilişki kurma ve doğrudan görüşme hakkına saygı gösterirler. 24.1. Taraf Devletler, çocuğun olabilecek en iyi sağlık düzeyine kavuşma, tıbbi bakım ve rehabilitasyon hizmetlerini veren kuruluşlardan yararlanma hakkını tanırlar. Taraf Devletler, hiçbir çocuğun bu tür tıbbi bakım hizmetlerinden yararlanma hakkından yoksun bırakılmamasını güvence altına almak için çaba gösterirler. 24.2. Taraf Devletler, bu hakkın tam olarak uygulanmasını takip ederler”

BM Mahpusların Islahı için Asgari Standart Kurallar, İlke 23: “1. Kadın mahpusların tutulduğu kurumlarda doğum öncesi ve doğum sonrası her türlü bakım ve tedavi için özel bir yer bulunur. İmkân bulunan yerlerde, çocukların kurum dışında bir hastanede doğmaları için gerekli düzenlemeler yapılır. Bir bebek hapishanede doğmuş ise, hapishanede doğduğu doğum belgesine işlenmez.”

Avrupa Cezaevi Kuralları, İlke 11/2: “... Buna rağmen, çocuklar istisnai olarak bu tür cezaevlerinde tutuluyorsa, onların statü ve ihtiyaçlarını hesaba katan özel düzenlemeler mevcut olmalıdır.”

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Üye Devletlere Tutuklu Yargılamanın Kullanımı, İçinde Vuku Bulduğu Koşullar ve İstismarına Karşı Koruyucu Düzenlemeler Hakkında Rec (2006) 13 Sayılı Tavsiye Kararı “Tutukluluğun, en sonunda suçsuz bulunacak ya da tahliye

olacak kişiler üzerinde geri dönlmez hasara neden olabileceği, aile ilişkilerinin sürdürülmesinde zararlı etkiye sahip olabileceği bilincinde olarak; Üye Devletlerin Hükümetlerine, bu tavsiye kararının ekinde bulunan ve Bakanlar Komitesinin Tutuklu Yargılama Hakkındaki (65)11 sayılı Tavsiye Kararı ile Yargılama Bekleyenlerin Hapsedilmelerine İlişkin R.(80) 11 sayılı tavsiye kararının yerini alan prensipleri, yaygınlaştırmalarını ve mevzuat uygulamalarında bunları rehber edinmelerini tavsiye eder.”

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararı, Kadınlar 34.1.Bu Kurallarda yer alan kadın mahpuslarla ilgili özel düzenlemelere ilaveten, yetkililer, onların hapiste tutulmasının herhangi bir yönünü etkileyen bir karar aldıklarında, bu tür mahpusların sosyal, psikolojik, bedensel ve mesleki ihtiyaçlarına özel dikkat göstermelidirler. 34.2.Kural 25.4 de düzenlendiği biçimde ihtiyaç halinde bulunan kadın mahpusların bu alandaki özel servislere erişimleri için özel çaba gösterilmelidir. Küçük Çocuklar 36.1.Küçük çocuklar sadece yüksek yararlarının gerektirmesi halinde cezaevinde bir ebeveynle birlikte kalabilmelidirler. Bu çocuklara mahpus gibi muamele edilmemelidir.

Mümkün olan her durumda, suç şüphesi altında bulunup da küçük çocukların, bebeklerin bakımından birinci derecede sorumlu olanların tutuklanmasından kaçınılmalıdır. 23- 1. Tutukevleri, gebe kadınların doğum yapmaları için gerekli özel tesis ve personeli ve dini hizmeti yapacak kişiyi sağlamakla yükümlüdür. Bununla birlikte, mümkün olan durumlarda, doğumun sivil bir hastanede yapılması için gereken önlemler alınmalıdır. Eğer çocuk hapisanede doğmuşsa, bu durumun nüfus kütüğüne yazılmaması gerekir. 2. Bebeklerin annelerinin yanında bulunmasına izin verildiği durumlarda, bebeklerin annelerinin yanında bulunmayacağı zamanlarda bakılacakları, yetkili personelle donatılmış bir kreşin organize edilmesi için gereken önlemler alınmalıdır.

1982 Anayasası, Madde 41: “2. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar. 3. Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.”

Bu amaçla söz konusu “Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1-

17 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan ifade ile çeşitli suçlarda zaman aralıkları ayrımı ortadan kaldırılmıştır. Bu sayede mahpusların yakınlarına bakma sürecinde hakları ellerinden alınmamış olacaktır.

17 nci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan ifade “Ancak bu ara verme iki defadan fazla olamaz.” ifadesi metinden kaldırılarak ihtiyaç dahilinde ikiden fazla da infaz erteleme verilmesinin önü açılacak mağduriyet giderilecektir.

17 nci maddeye yedinci fıkra eklenerek yakınları ağır hasta olan mahpusların infaz ertelemesinde kafa karışıklığına sebep olabilecek durum ortadan kaldırılacaktır.

25 inci maddenin (1) fıkrasındaki “Hükümlünün cezasının infazına, hiçbir surette ara verilemez.” ifadesi mahpusların yakınları hasta olduğunda onları zor durumda bırakmaktadır. Bu ifadenin kalkmasıyla mahpuslar yakınlarının hastalığı sebebiyle infaz erteleme alabilecek yakınları sağlıklarına kavuşana kadar onlarla beraber olabileceklerdir.

MADDE 2- Kanunun yürürlük tarihini belirtmektedir.

MADDE 3- Kanunun uygulanmasına dair hükümdür.

CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1-

17 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan ifade

“(1) Kasten işlenen suçlar da olsa taksirle işlenen suçlar da olsa hüküm süresine bakılmadan hükümlünün istemi üzerine, Cumhuriyet Başsavcılığınca ertelenebilir.” şeklinde değiştirilmiştir.

17 nci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan ifade *“Ancak bu ara verme iki defadan fazla olamaz.”* ifadesi metinden kaldırılmıştır.

17 nci maddesinin altıncı fıkrasında yer alan *“Bu madde hükümleri;”* ibaresi *“Yukarıdaki fıkralarda yer alan hükümler;”* şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(7) İnfazına başlanmış olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış çocuğu bulunan ve çocuğunun sürekli hastalık veya malullükleri nedeniyle bakıma muhtaç olan kadın hükümlünün cezasının infazına Cumhuriyet Başsavcılığınca bir yılı geçmeyen sürelerle ara verilebilir. Erteleme süresi içinde zamanaşımı işlemez. Çocuğun ölmesi veya erteleme süresi içinde hükümlü hakkında kasten işlenen bir suçtan dolayı kamu davası açılması hâlinde, erteleme kararı kaldırılarak ceza derhâl infaz olunur.”

25 inci maddesinin (1) fıkrası kaldırılmıştır.

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.